

36. Vas-Zoltán Péter külügyminisztériumi titkár feljegyzése Berei Andor államtitkár számára a magyar–román viszonylatban megoldásra váró kérdésekről. (Részlet.) Budapest, 1948. december 23.

Szigorúan bizalmas!

[...]¹

Személyforgalom:

I. Kishatárforgalom: A november 15-i állapothoz képest viszonylag rosszabbodás állott be, a románok ugyanis télen kifejezetten a kishatárforgalom szüneteltetése céljából határozóhatárt szoktak életbe léptetni. Ennek bevezető intézkedése Magyarcsanak–Battonya közötti határozóhatár már életbe is lépett.

Fontos itt megemlíteni azt az újonnan tudomásunkra jutott körülményt, hogy újabban a román népbíróságok igen szigorúan büntetik az illegális határátlépést.

Nem mellőzhetők ennél a kérdésnél a határincidens-problémák sem, amelyek közül különösen kettő csúcsosodott ki az utóbbi időben: a biharugrai határincidens, ahol a román állam kétmillió lej kártérítést ajánlott fel, a másik a Milák-féle fegyveres erőszak, ahol viszont a románok egyelőre el akarnak zárkózni minden kártérítés elől.

Szélly követnek az volna a javaslata, hogy amennyiben lehetőség van [rá] a kettős birtokosság kérdése birtokcserével likvidálható. (Objektív lehetőség erre fennáll, mert majdnem ugyanannyi területtel bírnak a magyar kettős birtokosok, mint a román kettős birtokosok.)

II. Vízügyek: December 8-án román részről is életbe lépett a vízumegyezmény, amelynek diplomata és szolgálati útlevélre, valamint szolgálati természetű utazásokra vonatkozólag a románok végre is hajtanak. Egyéb személyforgalom román részről leghatározottabb ellenállásba ütközik, még a családtagok és a visszahonosítottak visszautazása is. [...]²

A kolozsvári magyar konzulátus kérdése:

Magyar konzulátus felállítása Kolozsvárott határozott román ellenállásba ütközik. A kolozsvári magyar konzul mindig Erdély első és legfontosabb magyar emberének számít a közvélemény előtt. A román nemzetiségi politika ismeretében nem csodálkozhatunk azon, hogy ezt el akarják kerülni és ezért az a technikai megoldás jött létre, hogy a Kolozsvárott felállítandó hivatal neve: a bukaresti magyar követség útlevél-kirendeltsége lenne. Ebben elvi megegyezés létre is jött és több ígéret hangzott is már el (legutóbb Pauker külügyminiszter részéről) hogy a hivatal felállítására „legrövidebb” időn belül sor kerül. A kérdés román részről, mint a magyar követ és az erdélyi magyarság kapcsolata nyer megfogalmazást és eddig még a román vezetőktől a legkülönbözőbb ígéretek ellenére sem sikerült bármily konkrét intézkedést kicsikarni. [...]³

MOL, külügyminisztériumi TŰK-iratok Románia, XIX-J-1-j, 18. doboz, 16/b csomó, 0319-48. sz., hitelesített másolat.

1 A „Politika – magyar nemzetiségek” című alfejezetet, mely jórészt az MNSZ-kongresszuson elhangzott Lukabeszéddel foglalkozik, nem közöljük.

2 A jogi-állampolgársági ügyeket tartalmazó fejezetet nem közöljük.

3 A feljegyzés végén a kulturális ügyekről esik szó. Ezt nem közöljük, mert nagyrészt ugyanazok a problémák jönnek elő, mint Rákosi 1949. január 6-i levelében. (Lásd a következő dokumentumot.)